

Còn non một tháng nữa mới đến thời điểm thu hoạch nhưng trong đám lúa xanh mướt đã điểm màu vàng của lúa chín - Quá đủ cho một bức tranh thiên nhiên vùng cao với một màu xanh tràn đầy sức sống... Chỉ có một vụ trong năm nhưng mùa lúa trên vùng cao các tỉnh phía Bắc luôn có sức hút đặc biệt với du khách quốc tế du lịch bằng thị thực [Vietnam visa on arrival](#). Tú Lệ (Yên Bái), Bát Xát (Lào Cai)... luôn là những “địa chỉ đỏ” với những thửa ruộng bậc thang xanh ngắt cuốn hút lòng người...

Chỉ một thời gian ngắn nữa thôi, tất cả các thửa ruộng bậc thang này sẽ phủ một màu vàng ruộm, báo hiệu một mùa lúa bội thu của bà con vùng núi. Đây cũng là lúc bắt đầu cho những chuyến đi của các bạn trẻ ưa khám phá, vượt hàng trăm cây số lên vùng Tây Bắc để được tận mắt chiêm ngưỡng những “con sóng xanh” đang đổ xuống từ đỉnh núi.

Cánh đồng Tú Lệ nằm dưới chân đèo Khau Phạ (Mù Cang Chải, Yên Bái). Nơi đây từ lâu đã nổi tiếng với món xôi Tú Lệ bởi xôi được làm bằng gạo được trồng trên những thửa ruộng bậc thang, hàng ngày được tưới bằng nước của dòng Nậm Kim nên có độ dẻo và thơm đặc biệt.. Những thửa ruộng bậc thang ở Trung Hồ Cang (Bát Xát, Lào Cai) cũng mang một vẻ đẹp quyến rũ đầy sức sống, không hề thua kém những thửa ruộng bậc thang tại Sapa. Tuy nhiên do đây không phải là một điểm du lịch nổi tiếng nên những hình ảnh này đôi khi chỉ được biết đến qua các tấm ảnh mà các bạn trẻ ưa du lịch "bụi" mang về.

Huyện miền núi Sơn Tây (Quảng Ngãi) từ lâu được mệnh danh là “đất ngàn cau”. Tìm đến nơi đây không chỉ để vòng qua những cung đường đèo dốc, ngắm nhìn dòng sông Đắc Prinh - một nhánh của sông Trà Khúc - lững lờ trôi qua những núi đồi, mà du khách còn tha hồ ngắm nhìn rừng cau bạt ngàn, nhất là trong tiết tháng 8, tháng 9, đêm trăng sáng, bản làng, núi đồi tràn ngập hương cau...

Từ TP Quảng Ngãi lên Sơn Tây, du khách có thể lưu trú tại [khách sạn ở Quảng Ngãi](#) rồi sáng hôm sau đi sớm qua ngã ba Sơn Tịnh rồi ngược đường lên huyện lỵ Sơn Hà rồi đi tiếp lên Sơn Tây hoặc theo hướng Tây của thành phố trực chỉ, qua vùng phía tây huyện Tư Nghĩa, ngắm cụm đầu mối của công trình thủy lợi Thạch Nham rồi vòng qua huyện Sơn Hà rồi ngược đường lên. Song đi theo tuyến nào cũng vượt qua quãng đường dài 100km, nhất là khi vào địa phận huyện Sơn Tây, trước khi đến huyện lỵ phải vòng qua dốc Hoắc Liên, dốc Ông Phó với những cung đường quanh co ngoạn mục trong tiết thu núi đồi bằng bành mây trắng.

Sơn Tây là “lãnh địa” của đồng bào Ca Dong. Nếu như đồng bào Kor ở huyện miền núi Trà Bồng, Tây Trà sống nhờ cây quế, đồng bào H’re ở huyện Minh Long sống nhờ cây chè thì từ bao đời đồng bào Ka Dong “ăn chịu” với cây cau. Cau mọc tầng tầng lớp lớp, trên rẫy, bên đồi nương, trong bản làng. Đây là loại cau vú bò, trái dài đến tháng 7 tháng 8 thì ra trái tháng 11, tháng chạp thì chín vàng khắp sườn đồi. Thời xa xưa và cả bây giờ, người Ca Dong lấy vườn cau làm thước đo cho sự giàu nghèo. Khi cha mẹ sinh con đã nghĩ ngay đến chuyện lập vườn, rồi con lớn dựng vợ gả chồng thì cho con cho vài trăm cây cau làm vốn, cho đất để tiếp tục trồng cau. Khi cau cổ già thì người Ka Dong lo trồng lứa cau khác để thay thế. Và cứ thế, cứ thế, trên vùng đất này rợp bóng cau.

Trong những đêm trăng sáng vàng vạc đất trời, đúng mùa hoa cau nở, bản làng, đồi nương ngập ánh trăng, hương cau diu diu thoang thoang cả đất trời. Bên nếp nhà

sàn, chủ, khách cùng nhâm nhi chén rượu, ngắm ánh trăng, hít thở mùi hương cau.

Những người dân ở phố cổ Thu Xà (nay là xã Nghĩa Hòa, huyện Tư Nghĩa) kể cho chúng tôi nghe câu chuyện mà cha ông của họ đã kể cho con cháu nghe: Hồi thế kỷ 11 và đến những năm đầu của thế kỷ 20, khi TP Quảng Ngãi còn là đồng ruộng và chỉ có vài con đường thì Thu Xà - một thương cảng của Quảng Ngãi (mà theo sách Đại Nam nhất thống chí của triều Nguyễn chỉ xếp sau Hội An nhưng hơn hẳn Tam Quan, Bình Định với những hiệu buôn của người Hoa Kiều), từ mạn ngược Sơn Tây có nhiều con thuyền chở khảm cau xuôi dòng Đắc Prinh, sông Trà Khúc về với Thu Xà. Từ đó, thương thuyền chở cau đi muôn nơi, trong Nam ngoài Bắc và cả nước ngoài.

Hồi đó và cả đến những năm cuối của thế kỷ 20, cứ sau những mùa hoa nở, rồi cau kết trái chín vàng trên sườn đồi, người Ka Dong hái trái đem bán cho người Kinh chế dọc trái cau lấy hạt đem sấy xuất khẩu qua Trung Quốc. Thời điểm bán cau túi rủng rỉnh tiền cũng là lúc bắt đầu thu hoạch lúa rẫy. Sau những ngày bận rộn chuyện đòi nương, đồng án người Ka Dong tổ chức lễ đâm trâu cúng Giàng, mong phù hộ cho cau sai quả, cho lúa chắc hạt trên đồi nương.

Những năm gần đây, thị trường Trung Quốc “ăn” cau non nên nhiều tư thương ở TP Quảng Ngãi lên lập lò sấy ngay tại Sơn Tây để sấy rồi chở qua Trung Quốc bán làm món kẹo cau mà người xứ lạnh ưa dùng. Với trên vài ngàn ha cau, hằng năm trái cau đã đem lại nguồn thu cho đồng bào dân tộc hàng chục tỉ đồng. Nguồn lợi mà cây cau đem lại cho huyện miền núi này quả không nhỏ, nhưng còn hơn thế bởi người Ka Dong tự hào quê mình là “đất ngàn cau”. Người dân làm nhà sàn để ở, tổ chức lễ hội, cưới xin, cúng Giàng, múa hát, ăn thè dưới tán cau. Và chính vì thế nên dù mặt hàng cau có lúc thăng, lúc trầm nhưng người Ka Dong đến mùa mưa là trồng cau và phạt vạ rất nặng những ai phá hại những vườn cau.

Với người Ka Dong là thế. Còn với du khách, một lần đến Sơn Tây, dạo quanh những rừng cau, hít thở mùi hương thơm thoang thoảng của hương cau, nghe người dân kể về sự gắn bó của mình với loài cây trở thành thân thiết... khi trở về cứ hẹn đến mùa hoa cau nở, mùa cau chín vàng trên sườn đồi sẽ quay trở lại.